

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. De detractatione,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

ex cap. Nullus, & cap. Nemo 11. quæst. 3. Et ita cum certo scitur quis, talia bona retinere loco iustæ compensationis: sicut excusatur à peccato eum non reuelans. sic & ab excommunicatione. Dico (scitur) quia non esset locus tali excusationi si de eo dubitaretur, prout docent Angelus in verb. Furtum, §. 41. Syluest. Excomm. 2. quæst. 8. Armilla verbo Inquisitione, §. 9. Medin. in C. De rebus restituendis, quæst. 11. Navar. in Enchir. cap. 17. num. 114. & 115. Ratio vero documenti est, quod de iusta voluntate Superioris sit præsumendum, quod ipse nolit quem spoliare naturali iure, quod habet recuperandi ea ratione, bona sua. Attamen concesserim cum Syluestro, sicut concedit Petr. à Navar. in cit. cap. 4. num. 227. esse obediendum, si in præcepto addatur clausula, vt ij etiam reuelentur, qui sciuntur causa compensationis accepisse. (*idem iuste præcipi potest ob præsumptionem illicitam vel nimiam compensationis, aut debiti dubij*) nisi timeatur coactio ad iniustam restitutionem, ex qua præceptum contineret errorem intolerabilem, & per consequens non obligaret.

CAPVT IV.

De detractioe.

SVMMARIVM.

- 66 Tria bonorum genera: ac distinctio fama à rumore: illiusque diuisio in bonam, & malam.
- 67 Detractio & contumelia peccata sunt specie distincta.
- 68 Definitio detractiois cum explicatione singularum partium eiusdem.
- 69 Varij detractiois modi.
- 70 Iusta causa excusat à peccato detractiois.
- 71 Detractio peccatum est mortale suo genere.
- 72 Quando aggravetur mutandi speciem, & quando censetur peccatum tantummodo veniale.
- 73 Detractio materialis quando fit, vel nõ sit peccatum mortale.
- 74 Materia leuitas ex qua detractio excusatur à mortali, varijs modis contingit, & quibus.
- 75 Eis numerandum esse eum, quo reuelatio fit ei, cui dicere perinde est ac si nulli dicatur: & cũ quo accepta iniuria narratur, ad consilium & solatium.
- 76 Modus dicendi excusans detractioem à mortali, cum sua exceptione.
- 77 An narratione auditorum committatur detractio mortalis.
- 78 A mortali excusatur qui ex his que patent, detegit alicuius famam esse maiorem, quam par sit.
- 79 Quando reuelatio naturalis defectus proximi, peccatum sit mortale.
- 80 Quando reuelatio peccati venialis.
- 81 De detractioe ex reuelatione grauium criminum.
- 82 Infamatum de maiori crimine, non licet infamare de minori.
- 83 Explicatio dubij: An licitum sit de peccatis proximi colloqui cum eo, qui illa nouit.
- 84 Peccatum notorum patet facere illud nescienti, quando fit peccatum: & que notorietas facti ab eo excuset.
- 85 De peccato quod committitur narrando nescientibus peccatum alicuius, quod iuridicè proditum est.
- 86 De peccato quod committitur reuelando crimen, quod olim fuit notorium, sed iam sopita est illius memoria.
- 87 De peccato quod committitur infamando seipsum, contrarie sententia.
- 88 Probabilior, non esse mortale suo genere.
- 89 Casus in quibus est mortale ex circumstantia.
- 90 De infamante se metu tormentorum.
- 91 Quando metu tormentorum liceat infamare proximum.
- 92 Quando liceat aut non liceat diffamare eum, qui per mendacium adeptus est bonam famam.
- 93 Quatenus liceat amico referre iniuriam acceptam ab aliquo, cuius fama inde laeditur apud illum cui referretur.
- 94 Quando sit peccatum tacere virtutes alienas.
- 95 De peccato quod committitur audiendo detractores.
- 96 Quando peccetur inquirendo de defectibus aliorum.
- 97 Pœna detractorum.

PRænotandum est primo, tria distingui bonorum humanorum genera. Primum est, bonorum animi, vt scientia, virtutis, &c. Secundum, bonorum corporis, vt vitæ, integritatis membrorum, sanitatis, &c. Tertium, bonorum externorum: quorum alia sunt honorabilia, vt fama, honor, gloria: alia vtilia, vt res familiaris, aliaque ad vitæ conseruationem necessaria. Quibus honorabilia præstare patet per illud Proverbior. 22. Melius est nomen bonum quam multa diuitiæ.]

PRænotandum est secundo, famam esse communem opinionem voce manifestatam. Atque per illud quod communis sit, hoc est, quod sit maioris partis populi eam distingui à rumore, quod est minoris partis populi. Per illud vero, quod voce manifestata sit, distingui ab æstimatione, quæ tantum est interior opinio. Cum autem fama quædam sit bona; quæ est de bono alicuius, æstimando nempe, quod bonus sit moraliter, vel sit ad aliquem finem vtilis. Quædam vero mala, quæ est de alicuius malo contrario; hic de bona tantum agemus. A qua honor in hoc tantum differt, quod is sit de bono alicuius, non quocumque, sed excellenti; & consistat non tantum in bonis verbis: sed etiam in factis: vt in apertione capitis, genu flexione, & alijs, per quæ testimonium exhibetur excellentiæ, que in homine est, maxime secundum virtutem, ex D. Thoma 2. 2. quæst. 103. artic. 1.

PRænotandum est tertio, detractioem & contumeliam peccata esse inter se specie distincta: & ideo profertem contumelias animo detrahendi, lædendive alterius famam, non satisfacere accusando se de cõtumelijs, nisi circumstantiam detractiois exprimat. Cuius distinctionis fundamentum est, non tantum, quod detractio in læsione famæ: & contumelia, in læsione honoris consistat: sed etiam, vt habetur ex D. Thoma 2. 2. quæst. 73. artic. 1. quod proximus per detractioem, sicut per furtum, clam lædatur; & per contumeliam, sicut per rapinam, lædatur coram, & aperte: id eo; scilicet de vnaquaque dicendum est: prius autem de detractioe: de qua agunt Gratianus 6. quæst. 1. cap. Ex merito & aliquot sequentibus. D. Thomas & ipsius interpretes 2. 2. quæst. 73. Summatim in verbo Detractio. D. Anton. id. g. p. in 2. par. tit. 8. cap. 4. Adrianus erudite in quodlibet. 11. Scot. in lib. 5. De iust. & iure, quæst. 10. Sebast. Med. in summa peccatorum, tit. 3. quæst. 6. vbi plures alios commemorat. Quibus accesserunt Greg. à Valent. 2. 2. disput. 5. quæst. 17. & Leon. Lessius De iust. & iure, lib. 2. cap. 11. dubit. 2. & aliquot sequentibus. Lud. Molina De iust. & iure, tomo 5. tract. 4. Ea quæ ad eam pertinent, sequentium quæstionum explicatione complectemur.

QVÆSTIO I.

Quid sit detractio.

AD huius explicationem varie quidem à varijs (vt patet ex citatis authoribus) afferantur definitiones detractiois. Sed hac familiari contenti erimus, quia detractio dicitur ablatio famæ propriæ vel alienæ, quocumque tandem signo, absque iusta causa. In qua definitione, primo loco dicitur, Ablatio, vt significetur detractioem non esse, quando dicuntur alicuius vitia iam nota, aut ita leuia, vt inde nihil de fama detrahatur: neque illam minuendo; neque, quod peius est, illam penitus extinguendo: neque, quod pessimum est, aspergendo infamia. Quos tres modos Adrian. in cit. quodlibet. 11. littera D, explicat exemplo boni odoris, quem qui extenuat, minus offendit, quam qui omnino tollit: & grauissime offendit qui illud per mali odoris asperionem aufert. Secundo dicitur, famæ, quia vt contumelia tollit debitum honorem, id est, externam reuerentiam: ita detractio aufert famam, id est, æstimationem animi bonam quam quis habet de proximo, extertius manifestatam. Tertio dicitur, propriæ aut alienæ, quia peccatū istud committi potest quoque ab eo qui sibi ipsi famam aufert, prout in seq. exponetur. Quarto dicitur, quocumque signo: quia quis iudicium temerarij possit esse sine vilo signo, cum tantū auferat propriam æstimationem: detractio tñ requirit aliq. signum externū, cum auferat æstimationem aliorū. Idem quoque dicitur ad significandum, tum quod non tantum verbis, sed etiam factis, imo & taciturnitate fiat famæ ablatio: tum quod multi sunt detractiois modi.

Communi.

Communitur ponuntur octo, quos omnes eiusdem speciei esse notat Sorus lib. 5. De iustit. & iure, quest. 10. art. 1. in fine. Eorum autem quatuor circa malum versantur hoc verflu expressi.

Imponens, augetur, manifestans, in mala vertens.

Alij vero quatuor versantur circa bonum, hoc alio versflu expressi:

Qui negat, aut minuit, tacuit, laudat, remisse.

Quorum sensus est: primum detractionis modum esse, cum scienter crimen alicui falso imponitur; qui quidem pessimum est omnium, vt ibidem ait Sorus: secundum vero, cum quis peccatum auget verbis, aut aliis signis externis; id quod, etiam in oblationibus, cauendum est: tertium, cum quis crimen occultum manifestat: quartum, cum id quod bonum est, nititur ostendere ex mala intentione profectum esse: quintum, cum negat bona opera alterius, vere narrata, vt impediatur bonam opinionem quæ de illo concipitur: sextum, cum dimittit aliena merita: septimum, cum aliena bona ex liuore reticet, vbi & quando propalare debet; vt cum de aliquo quem probum esse cognosco, sermo bonus inuitur, teneo silentium quasi non probem dictum: octauum, cum quis frigide laudat, vt credatur nihil reperire posse, quod in laudib. iure ponat. De hoc loco cit. Sorus & alij ex D. Thoma 2. 2. quest. 73. art. 1. ad tertium.

Quibus modis ex Adriano in eodem quodlib. 11. litera F, & G, addi potest. Tum nonus, cum ad laudandum quis submittitur, qui adeo suspectus est de mendacio vt semper falso dicere putetur; eoque consilio submittitur vt precedentes aiorum, alioqui fide dignorum commendationes, per suas sublequentes, faciat suspectas. Tum decimus, cum quis immodice de virtute minima laudatur, vt nihil vel parum de maxima habere credatur: vt si quis Theologum laudaret à pericia medicinar: vnde iudicaretur Theologiae parum inuenerit. Tum vndecimus, cum aliquem magna laude effertur, tanquam idoneum ad aliquod munus, vt confutioni & periculo exponamus eum inuentum non satis idoneum. Tum duodecimus, cum quis parum laudat; quo scilicet ei tanquam non inimico credatur, vt magis vituperet; aut multa bona pponit, vt vni quod ad rem pertinet vituperet. Tum decimustertius, cum quis à crimine ita excusatur, vt coniecturæ & verosimilitudines inducantur in contrarium: v.g. dicendo contra talem, talis rumor est, sed non possum de eo tale quid iudicare, quanquam raro sine igne fumus videtur. Decimumquartum Nauar. addit in Enchir. cap. 18. num. 44. cum quis ita vnum laudat, vt alterius famam extenuet: vt inquit, ille, plerumque fit in aulis principum, in scholis, imo etiam in religionibus.

Quinto dicitur in definitione, *absque iusta causa*: quia is qui alium infamat ob iustam causam, non committit peccatum detractionis. Est autem causa iusta quæ spectat ad Dei gloriam vel maiorem sui humiliationem, ac proximorum ædificationem: vt quando S. August. multa mala de seipso narrauit in libris Confess. & D. Anselmus, cum in suis scriptis lamentatur à se amissam virginitatem. Quos plures Sanctos viros nostro tempore, imitatos esse ad maiorem spiritalem profectum suum, notat Petrus à Nauar. lib. 2. De reffir. cap. 4. num. 108. Adde in religionibus quibusdam vsum sanctissimum seruari, vt Religiosi cum approbatione Superioris, defectus suos tam culpæ quam naturæ publice coram alijs voluntarie referant.

Est etiam iusta causa, quæ spectat ad publicam vtilitatem; vt cum multa narrantur ab historiographis perperam ab aliquibus gesta: aut quæ spectat ad zelum iustitiæ, prout contingit in accusatione iusta criminorum: aut quæ spectat ad vtilitatem illius qui diffamatur, prout contingit in denunciatione, de qua in precd. cap. sect. vlt. & in confessione Sacramentali; & extra eam, in petitione consilij, per quam aperit quis suum defectum Theologo, vel Aduocato, vel Medico, vel cuicumque amico: aut demum quæ spectat ad priuatum commodum alterius proximi, ne scilicet is decipiatur, aut perueratur à criminoso ipso, aut etiam temporalia damna alicuius momenti ab eo inferantur: quod impedire, charitatis est, qua proximum diligimus sicut nos ipsos. Itaq; si noui Petrum furem esse, possum monere eos quibus eum habitat, vt sibi caueant: si gerit se pro medico, & imperitum esse

Valerij Par. III. Tom. 2.

noui, possum monere eos quibus ex illius imperitia imminet periculum. Item ad liberandum à morte Petrum qui plectendus est ob crimen quod imponitur ei, à Paulo commissum; detegere possum veritatem ad eum liberandum. Imo & de beo cum non fuerit certum, damnum quod ex manifestatione secuturum est, tanti esse, vt illius præ alio, ratio haberi debeat. Quæ doctrina est Nauar in Enchir. cap. 18. num. 31. confirmaturq; ex eo, quod tunc criminosis nulla iniuria fiat, cum debeant damnum ipsi secutum in fama, sibi imputare; tanquam illius principali causa.

QVÆSTIO II.

Quale peccatum sit detraçtio.

AD huius explicationem trademus tria documenta. Primum est: Detractionem natura sua esse peccatum mortale. Probatur per illud ad Rom. 1. Detractores Deo odibiles, &c. Et confirmatur: quia per illam fama auferitur; quæ pretiosior est pecunia, iuxta illud in cap. 22. Proverb. Melius est nomen bonum, quam diuitiarum multæ; & illud Eccl. 1. 41. Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam multi thesauri magni & pretiosi. Quare si auaritia per quam auferitur pecunia, est de se peccatum mortale: erit sane & detraçtio: idque etiam si tantum fuerit in intentione nocendi famæ, nocumento non sequitur ipsa. Namque vt intentio furandi, in re graui, peccatum est mortale, etiam si re ipsa non fureris; ita etiam animus detrahendi (vt ex Caet. & Sylu. arg. alij habet Petrus à Nauar. in cit. cap. 4. num. 106.) etiam si de facto non detrahas.

Secundum documentum est: Peccatum detractionis ex tribus capitibus ita augetur, vt speciem mutet: ideoque debeat in confessione tale incrementum exprimi. Primum eorum est ex parte illius cui detrahitur, vt cum quis detrahit Sacerdoti ex cap. Sacerdotes, & sequenti, 6. quest. 1. Item cum detrahit suo patri, ex eodem cap. Sacerdotes in fine. Secundum est, ex parte principij, vt quando ea procedit ex odio vel ex alia affectione mortali. Tertium est ex parte modi detrahendi. Nam longe grauius peccatum est detrahere per scripta ac libellos famolos, quam solo verbo.

Tertium documentum est: Detractionem non esse semper peccatum mortale: sed fieri peccatum veniale quatuor modis. Primum est, ex parte inderationis seu defectus iudicij: quod etiam in omnibus reliquis peccatis vsuuenit. Secundus est, ex parte defectus intentionis. Ad quem intelligendum, notandum est ex D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 2. aliam esse detractionem formalem, qua peccat, vel naturalis defectus alterius, iam ipso manifestatur intentione laedendi ipsum infamia: & hæc, nisi materia leuitas excuset, peccatum est mortale iuxta primum documentum.

Aliam vero esse materialem, qua aliquid natura sua diffamatum dicitur sine intentione detrahendi: quod non est peccatum si obseruatis debitis circumstantiis, dicitur intendendo aliquod bonum fama melius, aut necessarium; vt in casibus qui propostij sunt num. 70. preced. Est vero peccatum, si ex animi leuitate ac loquacitate, omninoque propter causam non necessarium dicitur ipsum tamen non est plus quam veniale, nisi per illud proxime notabile damnum inferatur: in quo casu patet ipsum mortale esse ex iniusta læsione proximi non leui, quam quis implicite voluisse esse, dum explicite voluit illud ex quo per se sequebatur. Imo quantumq; de facto tale damnum non sequatur, sufficit ad mortale quod culpabiliter data sit causa notabilis læsioni proximi, ex Nauar. in Enchir. cap. 18. num. 21. & ad cap. Inter verba. concl. 6. corol. 2. vbi id probat, quia ex onens se probabili periculo peccandi mortaliter, vt tunc fit, peccat mortaliter, iuxta illud Eccl. 1. 3. Qui amat periculum, peribit in illo. Quando autem contingat talem causam dari, patebit per tertiam propositionem sequentis quaestionis. Cæterum notabile damnum detractione inferri censetur, ex Nauar. in cit. num. 21. quando causam dat, vt bonum aliquod notabile anima, corporis, honoris, aut pecuniarum alicui pereat, aut is putetur illo indignus. Pro notabili autem bono anima vel corporis ve honoris vel pecuniarum, habendum esse, quod viro prudenti & bono videtur consideratis circumstantiis personæ, loci, temporis, &c.

Tertius modus est, ex parte materiæ: nam quando leuis

Est 3 est

est materia, seu quando leue detrimentum inferitur, fame detractio peccatum est veniale. Potest autem ea leuitas contingere, vel ex parte eius quod dicitur; vt cum ipsum est tantum veniale peccatum, vel defectus tantum nature & membrorum, vt gibbosum esse, claudum & similia, quæ, inquit Nauar. in sequ. n. num. 23. de se non inferunt notabile damnum fame, nec illi causam dant: vel ex parte illius qui dicit: vt quando is est homo leuis, cui non creditur, aut certe credi non debet (iuxta illud Ecclesiast. 19. Qui cito credit leuis est corde) & ideo diffamatoria proferendo, non dar sufficientem causam ablationis fame in mente audientis: ideoq; non committit mortalem detractioem: si quidem recitatur tantum ex loquacitate; & nõ ex intentione notabiliter nocendi eam proferat, prout Syluester attingit in verbo Detractio, quest. 1. sub finem. Vel etiam ex parte eius de quo quid dicitur: vt quando ipse existimat illud non esse contra suam famam, imo se de illo iactat vt iuuenis proca de tentata puella pudicitia, miles de inito duello: cuius rei meminit Nauar. in cit. cap. 18. num. 33. Vel quando persona est quæ non habet magnam famam, in qua notabiliter lædi possit: vt cum crimina quæ de illo narrantur sunt notoria; siue facta, quod tergiversatione celari non potest: siue iudicis declaratione, secundum iuris ordinem facta; etiã si audientes prius ea ignorarint, ex Nauar. in eo. l. n. 26. Vel deniq; ex parte illorum coram quibus dicitur: quando ij vel non credunt dicenti; vel si credant, id leuiter & ex inconsideratione faciunt, tanquam pusilli, non considerantes quod lingua in lubrico posita sit, perfectusque vir sit, qui non offendit in verbo (quo in casu nimis graue esset de mortali condemnare: vt ex Soto in 4. dist. 15. habet Adrianus quodlib. 11. lit. G.) vel non existimant id quod dicitur esse contra famam alterius: vel si existimant, breui postea id ipsum alia via sciissent: prout in eodem num. 26. habet Nauar. & ante cum Syluest. in cit. quest. 1.

75. Similiter quando quis vni aut alteri qui non est reuelaturus aliis, & cui dicere perinde est ac si nulli diceretur, prout cum Caiet. 2.2. quest. 73. art. 2. in principio; contra Sotum in lib. 5. De iustit. & iure, quest. 10. art. 2. concl. 4. tenet Petr. à Nauar. lib. 2. De rest. cap. 4. num. 335. & duobus sequentibus: volens id procedere, etiam si non ad remedium peccati, vel ad alium bonum finem, sed ex leuitate & loquacitate fiat: quia quamuis sit peccatum detractioem, non est tamen mortale: cum leue damnum sit, quod vnus (qui est ac si nullus sciret) meum crimen sciat. Notabile enim damnum, inquit ille citans Nauar. in Enchir. cap. 18. num. 21. solum est, vel quando est periculum publicitatis; vel ex reuelatione vni facta, timetur aliquod damnum animæ, corporis, aut pecuniarum notabile, viri prudentis arbitrio.

Vnde idem author cum Caiet. colligit, quod quando maritus confabulatur cum vxore de secreto peccato alterius, nõ esse peccatum mortale, si verosimile sit, quod ea nõ euulgabit, sed tacebit. Colligi item potest, multo minus esse, cum vxor marito, imo & alias parifamilias, reuelat bonam intentionem crimen graue occultum filiorum aut seruorum: tanquam ei cuius curæ & correctioni, hi sunt subiecti. Qua de re Lud. Molina, De iust. & iure, tract. 4. disp. 29. n. 4. Nobis sufficiunt dicta in preced. cap. De denunciatione.

Ad illud autem quod obiicit Sotus, maius damnum estimari, si apud virum grauem, sit quis in mala opinione, quam si sit apud plures alios. Respondendum est, tale damnum nõ esse de se graue, vt argumento est, quod nullum sit tam graue peccatum quod in confessione, ex eo solum taceri possit, quod Confessarius, qui rem omnino taciturus est, malam opinionem de penitente concepturus sit.

76. Quartus modus est, ex parte modi loquendi: nempe cum ille qui detrahit, dat quidem aliquam occasionem, non tamen sufficientem illius infamiae, quæ deinde forte sequitur. Is enim, cum non det causam sufficientem damni, ipsum nõ est ei impudendum, nec propter illud debet peccati mortalis damnari. Exemplum est cum quis ioco (ita vt ei ab aliis non credatur) dicit aliquid, & ille de quo dicitur, adeo conuenit apud multos, vt seipsum reddat suspectum illius criminis.

Idem iudicandum est, quando quis bona intentione narrat peccatum alicuius, vt simul penitentiam, quam pro eodem peccato fecit: ac fecus quam existimasset futurum, au-

ditores inde opinionem malam concipiunt. Cum enim id faciant malitiose, nullaque sufficienti causa ipsis data: alter ille ex tali damno non est de mortali condemnandus; nisi forte peccata sint adeo enormia, vt existimare debuerit eum de quo narrat, ideo fore in animo audientium contemnendum.

Idem iudicium est ex Sylu. in verbo Detractio, quest. 1. quando quis loquitur generalibus verbis, quæ possunt significare tum peccatum mortale, tum veniale, tum etiam inclinationem, seu conditionem naturalem eius de quo loquitur; vt si dicat talis est auarus, iracundus, superbus, &c. & auditores intelligant de mortali; cum ille qui ita loquitur iuste potuerit existimare eosdem auditores dictum interpretatos in meliorem partem. Communiter enim tale quid intelligitur de leuib; peccatis, aut de inclinatione naturali; ita vt putanda non sit detractio mortalis; nisi expresse vel tacite significetur de mortalibus sermonem esse; aut nisi fiat coram his personis de quibus credi potest, quod sint concepturæ mortales culpas. Quanquam vt recte monet Petrus Aragonius 2. 2. quest. 73. art. 2. sub finem, & Petrus à Nauar. in eod. memor. cap. 4. nu. 320. in talibus consideranda est conditio personæ cui detrahitur: quia dicere de Episcopo aut Religioso viro, quod sit auarus, iracundus, &c. mortale esse potest ob notabilem infamiam quam inde incurreret, tanquam deciscens à statu perfectionis: quem habere vel prosequi tenetur.

Idem pariter iudicium est, cum quis non affirmat, sed tantum narrat audita sine amplificatione aut intentione infamandi. Licet enim Sotus lib. 4. De iustit. & iure, quest. 6. art. 3. ad 4. & lib. 5. quest. 10. art. 2. existimet secuta infamia illud esse peccatum mortale: communis tamen sententia est, si absit intentio nocendi, nec aliquid addatur prouocans ad credendum (vt si tales circumstantiæ addantur, quæ rem credibilem ac persuasibilem audientibus efficiant) nec plus affirmetur, quam sit auditum, tantum esse veniale. Ita habet ex Soto, Gabriele, Caiet. Syluest. Cordubeli, Armi. & Nauar. (quem vide in cit. cap. 18. num. 36.) Petrus à Nauar. in sequenti num. 330. Ad idem sentendum esse (quod etiam tenet Molina De iustit. & iure, tract. 4. disp. 30. num. 5.) cum quis sub dubitatione crimen alicuius detegit. Cuius sententiæ fundamentum est, nõ nocuumentum infamiae tunc contingens, proueniat potius ex leuitate audientis, qui cito, & temere credit; quam ex sermone crimen referentis, qui non nisi narrando, aut dubitando illud profert. Quanquam, vt idem author num. 331. addit, non excusaretur à mortali qui referret personis leuib; & proliuibus ad credendum malum, aduertens famam apud illos esse lædendam; aut si ipse referens, persona sit ita grauis, vt non soleat nisi & certa referre; ex quo audientes aliquid, persuaderent sibi verum atq; creditibile referri. Nam tunc erit virtualis intentio lædendi; charitati repugnans.

Hic pro quotidiana praxi occurrit obiter monendum ex Ludouico Molina, De iustit. & iure, tract. 4. disp. 26. nu. 5. de eo qui maiorem quam par sit, famam habet in scientia vel in alia re, etiam si id sit in moribus: iudicium verum proferte ex iis quæ apparent & conspiciuntur in illo (crimen ipsius aut vitium occultum minime detegendo) non censeri peccatum saltem mortale: quia nulla iniuria inferitur ei, cum non manifestetur vitium ipsius occultum, sed solum ex iis quæ apparent, quæq; habet ipsa rei natura, verum iudicium profertur de eo, circa quod alij errant, non perpetrando illud; aut nõ satis attendendo ad illud. Si tamen tali iudicio admisceretur sinistra aliqua intentio, dubium non est ipsum ex ea peccatum etiam graue, censeri posse.

QUESTIO III.

An omne & solum peccatum mortale sit illud quod reuelando, mortaliter peccatur, peccato detractioem.

77. **H**ic satisfaciemus aliquot propositionibus. Prima est; Id quod dicitur cum praua intentione lædendi notabiliter famam proximi, etiam si ipsum non sit peccatum mortale, sed veniale tantum: aut defectus tantum naturalis, aut etiam virtus, rationem habet detractioem mortalis. Hæc manifesta est ex eo, quod omnis voluntas praua inferendi notabile damnum proximo, sit peccatum mortale tanquam repugnans charitati & iustitiae, in re magni momenti.

Secunda est. Reuelare alicuius naturales defectus: vt quod sit spurius, aut ortus ex Iudæis, vel Mahometanis, aut natus patre hæretico aut infami, aut quod sit imprudens, ignarus, indiscretus, cocles, claudus, gibbosus vel aliquo alio simili, siue natalium, siue animæ siue corporis defectu laboret, non esse quidem de se peccatum mortale detractionis, sicut nec reuelare peccatum ipsius veniale: esse tamen si notabile damnum ex tali reuelatione intendatur, aut illius sufficiens causa iniuste detur. Hanc ex Nauar. habet Petrus à Nauar. libr. 2. De rest. cap. 4. num. 307. Cuius prior pars probatur: quia sicut peccatum veniale non est de semetipso infamiae, eo quod nihil magis notum sit, quam hominem facile labi posse in tale genus mali; ita nec sunt defectus naturales, cum æquè notū sit eos non esse in hominis potestate. Posterior vero pars probatur: quia contra charitatem proximi est, defectum occultum illius, siue naturæ, siue morum reuelare in ipsius notabile damnum, nisi id fiat bono fine, ac ordinate iudicave, prout explicat Nauar. in Enchir. cap. 18. num. 30. In quam sententiam dicta præcedentib. quæstio. in memoriam reducere oportet.

Mortaliter autem peccare, reuelatione defectus naturalis, contingit potissimum, cum per eam impeditur quis à consequendo aliquo magno bono; aut eum efficitur, vt perdat iam consequutum. Excipit nisi bonus ac iustus aliquis finis excuset: vt censetur contingere cum interrogatur quis ad informationem habendam pro officij committendis, vel matrimonij contrahendis, vel personis in aliquam familiam admittendis. Tunc enim talis potest dare consilium verum & bonum, neq; innocentem interrogantem debet decipere, vt nocentem subueniat. Vnde qui vt aliquem ad religionem, vel ad Ecclesiam suam, vel ad sacros ordines, vel ad matrimonium admittant de alicuius genealogia, vel alia infamia, aut nota publica inquirunt sincerè, vt caueant id quod cauendum est; neque ipsi peccant, nec alij sub seretio dicentes veritatem eis quibus proderit, nec ea publicabitur vt supponimus. Ratio est, quia scilicet alij implent officium debite fidelitatis & charitatis. Qui nihilominus videre cauteq; debent ne falsa dicant, vel incerta asserant, nec rem ipsam aggrauent supra veritatem; nec ijs dicant qui nocere multum & prodesse parū, aut nihil solent. De qua re Petrus à Nauar. in eod. cap. 4. num. 289, 301, 308.

In sequenti 314. addens, peccatum mortale reuelatione venialis mendacij, committi in duobus casibus. Alter est, quando alicui contumeliose ipsum exprobat: quod vt grauem iniuriam, videmus plerisque omnes molestissime ferre. Alter est, quando aliquis infamatur de consuetudine mentendi. Ea enim est grauis infamia, vt ex eo patet, quod illos qui consueverunt mentiri videamus parui fieri non solum à grauib. viris, sed etiam à communi plebe. Quod idem est sentiendum de consuetudine aliorum peccatorum venialium respectu quarundam personarū, vt idem à Nauar. subiungit num. 315. & 316. inquit: quod si de Episcopo & Religioso homine aliquid veniale peccatum proferas quod habeat in consuetudine: vt quod soleat nimium ridere, aut verbis otiosis ac vanis delectari, & nugis, aut alijs similibus leuitatibus & ineptijs crebro vt, inanis gloriæ cupidum esse, &c. tali reuelatione peccatur mortaliter ob circumstantiam personæ, de cuius bona existimatione multum inde minuitur apud cordatos viros, ac etiam ab illis despicitur, vt constat experientia.

Tertia propositio est, quam ibidem habet Petrus à Nauar. num. 324. Peccatum mortale detractionis committi reuelatione criminis, quod pro palatum, malæ opinionis generatum est, ac bonæ famæ inimicū: vt sunt stuprum in virgine vel alia ad illud idem viam parantia: adulterium in vxore, fornicatio in Clerico, larcinium, periurium, vsura, Sodomia, hæresis, falsatio literarum vel monetæ, blasphemia, iudaismus, ebrietas, dæmonum inuocatio. Ratio propositio est, quod cum talia ex le vim habeant infamandi notabiliter, cum cui imponuntur, aut de quo pro palantur; detegi non possint de aliquo, sine notabili periculo infamæ: illius.

Locum autē habet hæc propositio, etiam si ex leuitate solummodo animi reuelatio facta sit, si infamia ipsa sit secuta de facto: cum de se sufficiens causa ei data sit. Exceptio-

nem vero patitur: tum in casu in quo interuenit iusta causa reuelandi de qua in præced. numero 70. tum in casu in quo attentis circumstantijs personæ cui dicitur, aut à qua, vel de qua dicitur, nullum est tale periculum non modo infamæ, sed nec alterius notabilis iniuriæ (de quo Nauar. in Enchir. cap. 18. num. 33.) tum demum in casu, quo tale crimen detegitur non detecta persona, quæ eo laborat; nec verosimile est veniendam esse in illius notitiam aut vehementem suspicionem (per quam valde læditur fama, etiam si non tantum ac per certam opinionem) quia tunc nullius fama in singulari læditur notabiliter; nisi forte personæ tacite qualitas detegatur, vnde infamia redundet in alios: vt si criminofus dicitur esse alicuius certæ religionis, aut cœnobij, aut familiæ alioqui bonæ famæ; quæ iniuste læderetur tali reuelatione peccati occulti. Quod si iam laboret infamia de eiusmodi peccato, eaq; sit magna, tunc quoq; esse posse excusationem à mortali, tangit Ludouicus Molina De iust. & iure, tract. 4. disput. 27. n. 3.

Quarta propositio est, Reuelantem graue peccatum alterius, vt furtum; non excusari à detractione mortali ex eo, quod is iam sit de grauiori, vt de homicidio, diffamatus. Hanc contra Syluest. in verbo Detractio quæst. o. t. probat Petrus à Nauar. in sequ. nr. numero 326. quia qui circa vnam speciem peccati famam habet læsam, non ideo habet circa aliā, sed bonum nomen habere potest; quod auferendo, fit illi iniuria. Deinde sequeretur, quod si quis infamatus esset de crimine omnium grauisimo, quale est odium Dei, posset infamari de quibusvis alijs nefandis, vt de hæresi, Sodomia, veneficio, & cæteris: quod est absurdum. Patitur autem hæc propositio exceptionem, vt notat idem author, numero 327. & 328. in peccatis eiusdem speciei, cum quis de multis illorum aut de consuetudine in illis, est iam diffamatus. Nec enim is qui detegit vnum vel alterum furtum eius qui de centum furtis, aut de consuetudine furandi est infamatus, peccat mortaliter: quia in eo non læditur notabiliter fama, propterea quod iam est abunde læsa. Locus autem non est tali exceptioni, si de paucis tantum diffamatio sit. Neque enim est consequens, vt si quis infamatus sit quod vnum aut alterum hominem occiderit, tertium quoque occidisse præsumi debeat, præsumptione ad hoc sufficienti, vt peccatum tertium homicidij, quando fuerit occultum, possit absque peccato mortali reuelari, si nulla necessitas nec alia iusta causa excuset.

QVÆSTIO IV.

An cum peccatum notorium est, perinde committatur detractio, ac cum est occultum.

Hæc quæstione inuoluuntur aliquot dubia quorum solutione, ea explicatur.

PRIMUM EST. An de peccatis proximi, cum eo cui nota sunt, colloqui peccatum sit, & quale sit. Ad quod respondetur ea de re iudicandum esse, vt recte notat Petrus à Nauar. libr. 2. de rest. cap. 4. num. 285. ex intentione & fine colloquij; nempe si talis finis bonus sit, id non esse peccatum: si vero sit malus, esse peccatum vel mortale vel veniale, pro varietate malitiæ eiusdem finis. Itaque peccatum non est si colloquamur de proximorum peccatis quæ pariter nouimus, si quidem id faciamus, vt ab eis nos seruemus, moti exemplo illorum qui ceciderunt; aut qui poenas dederunt criminum suorum puniti per Iudicem, aut à Deo: talis enim narratio, est ad Dei gloriam, & nostram vtilitatem. Peccatum vero est veniale si, vt plerumque fieri solet, ex curiositate, aut leuitate, aut otiositate, aliove inuiti sine, de ijs colloquamur. Hoc enim est peccatum ex indebito fine: non tamen mortale: quia nulla fama læditur, quæ iam læsa non sit apud eos cum quibus loquimur. Peccatum denique est mortale si intentione mala: vt efficiendi iniuriā proximum, renouandi malam de eo conceptam opinionem. Nam ille qui sic affectus est, perinde reuelaret occultum ac reuelat notum: quod quidem indicat voluntatem nocendi proximo notabiliter, & per consequens peccatum mortale. Quia tamen non fortitur effectum nocendi, nullam inducit obligationem ad restitutionem, vt Petrus Nauar. ibid. notat.

84. SECUNDUM DVBIUM EST, An cum quis per notorietatem facti (de qua pluribus Molina De iust. & iure tract. quarto disput. 31. numer. 1.) laesam habet famam apud multos de civitate, si quis crimen ipsius notorium narrat ei qui adhuc illud nescit, peccet mortaliter. Ad quod respondet Syluest. in verbo *Detractio questio*. i. peccare mortaliter, nisi crimen ipsum esset statim venturum in cognitionem illius cui narratur. Sed Nauarr. in *Enchir. cap. 18. numero 2.* contrarium tenet cum Maiore Caictan. & Soto, & post ipsum Ludovicus Molina sequen. disput. 32. & Petrus à Nauarra in precedenti num. 284. Rationem reddens in sequen. numer. 291. quod talis, ius secreti amisit per publicitatem, cui causam dedit committendo crimen in aliorum conspectu, vel dando vicinis, & ceteris indicia, per quæ perpetratio criminis euulgatur, & inter multos narratur: vt cum quis videntibus cunctis ingreditur & egreditur domo mulieris impudicæ, à qua libenter admittitur. Verumtamen si ob meam narrationem, plus notabiliter infamaretur criminofus (vt cum crimen notum vni tantum vicinæ, publicaretur in tota civitate) aliudve incurreret notabile damnum, peccatum mortale committeretur ob notabile iniuriam quæ proximo inferretur.

Hic aduerte quod à Nauarr. consequenter docet aduersus eundem Syluest. quod quamuis ad notorium facti, quoad alios effectus iuris (puta vel ad probationem delicti, vel ad inquisitionem ex infamia intrer vicinos) sufficere possit noticia decem personarum quæ plebem: vel etiam sex, quæ maiorem partem plebis constituere possunt: non sufficere tamen ad hunc effectum narrandi peccatum alicuius, ijs qui illud ignorant, alioqui si sex homines sciant concubinatum v. g. alicuius viri honorati, siue laici, siue Ecclesiastici, liceret de eo libere confabulari; & concionatori illud in particulari reprehendere publice ac prodere, cum ex omnium sententia, publica peccata publice sint reprehendenda, iuxta illud prioris, ad Timoth. cap. 5. Peccantes coram omnibus argue vt ceteritimorem habeant. At id fieri non potest sine scandalo & peccato. Existimadum igitur est ad notorietatem facti quoad effectum de quo agimus, nempe manifestandi licite crimen alterius ei qui illud ignorat, requiri vt in frequenti populo, aut in maiori vel certe nobiliori parte populi, fama notitiaque peruagetur. Aduerte etiam ex Lud. Molina De iust. & iure, tract. 4. disp. 32. num. 3. si cuius crimen factum est iniuste publicum, vt si aliquis vel aliqui pluribus reuelarint illud, cum esset secretum, verosimile esse: illius vltiorem reuelationem cum vltiori famæ laesione pariter iniustam esse: sicque eum per quem infamia crescit, extendendo se ad plures: illius incrementi reum censeri: perinde ac is reus est furti, qui de bonis alienis sibi capit aliquid, eo quod alij iam cœperunt capere.

85. TERTIUM DVBIUM EST, An cum crimen alicuius iudice proditum est, siue quia ipse illud confessus est in iudicio, siue quia est de eo per testes conuictus, vel per sententiam Iudicis condemnatus; liceat ipsum manifestare ijs qui illud nesciunt, siue in eodem populo, siue in diuerso. Ad quod iuxta ea quæ pluribus tradunt Petrus à Nauarr. in eodem cap. 4. à numero 286. & Ludovicus Molina in citato tract. 4. disput. 33. Respondetur paucis, id non esse peccatum contra iustitiam, quod ad aliquam restitutionem obliget: quia talis per suam publicam confessionem, vel probationem, vel sententiam iudicis perdidit ius secreti. Ideo enim potest à quocunque inquiri, liciteque sciri tale crimen: & per consequens licite prodi à scientibus; propterea quod iudicium, ac legum publice punientium intentio est, vt talis criminis reus innotescat omnibus. Qua de causa videmus pro criminibus flagella, truncationes, mortem, & alias id genus penas à Iudice infligi non noctu vel clam in carcere: sed in media luce ac palam coram populo. Sicut ergo non peccaretur contra iustitiam capiendo bona Rei, quæ essent directioni à Iudice exposita in penam criminis quod commisit; ita nec peccatur contra iustitiam detrahendo de illius fama; ad cuius amissionem est à Iudice condemnatus, tanquam ad penam illi propriam: flagella enim, truncationes & mortem sentire commune illi est cum bestiis, sed erubescere ob honorem amissum, proprium est hominum: qui ratione præditi sensum habent honoris & opinionionis de ip-

86. sis concepta, prout experientia docet. Id ipsum tamen peccatum patet esse contra misericordiam: quia infamatum denuo infamare & eius vulnera innouare, est sine iusta causa facere id, à quo misericorditer abstinentum esset. Quamquam non est mortale, nisi talis reuelatio fiat cum intentione notabiliter nocendi, aut notabile nocumentum de facto sequatur: vt cum reus iam emendatus, bonam famam affectus est in loco vbi crimen ipsius reuelatur, quam perdidit ob talem reuelationem.

87. QUARTUM EST, An crimen quod olim in aliquo loco notorium fuit, liceat postea, cum illius memoria sopita est, diuulgare in eodem loco. Exemplum est, si quis ante 60. annos affectus fuit supplicio & senex videns aliquem de ipsius posteris, dicat: Vidi ipsius animum pro hæresi affici extremo supplicio. Ad quod dubium iuxta ea quæ latius tradunt Lud. Molina in sequen. disput. 33. & Petrus à Nauarra in memorato cap. à numero. 297. respondetur excusationi locum esse posse, cum reuelatio facta fuerit iusta de causa, prout expositum est in præced. num. 70. Alias vero, si is de quo agitur non fuerit iudicialiter notatus & infamatus, etiam si probabile sit tandem notandum esse ac infamandum, committi peccatum mortale, non tantum contra charitatem, sed etiam contra iustitiam: diuulgando id per quod infamia ei inuritur. Ratio est: quia tunc sine vlla iusta causa proximus graui iniuria afficitur; ideoque & incurritur obligatio ad restitutionem damnum sequutorum. Sin autem idem de quo agitur, fuerit iudicialiter infamatus, reuelationem non esse quidem peccatum contra iustitiam; quoniam ex publica sententia amittit ius famæ, & secreti ei seruandi; cum sit per illam ea intentione punitus, vt crimen ipsius notum esset omnibus, prout iam ante notauimus. Quapropter nihil iniuste tollitur ei, imo nec posteris ipsius, qui ad famam eius non habent plus iuris, quam ipse habeat.

Esse vero contra charitatem probatur: quia id naturâ suâ, est alterius contristatiuum, & boni nominis læsuum apud alios, reduntque in damnum innocentum, puta posterorum: qui sine sua culpa, illud à priuata persona accipiunt. Adde quod non minus peccatur contra charitatem, olim infamatum deletam iam infamiam, denuo infamando, quam infamatum in vno loco, infamando in alio, vbi non laborat, nec breui laboraturus est tali infamia: vt quia longe distat, nec frequens commercium solet esse ex vno talium locorum in alium. De quibus Molina in citata disputat. plenius. Quocirca meminerint ij qui elapsis multis annis alienos defectus iam obliteratos referunt, etiam vitâ functorum, quorum crimina occulta narando (nisi bona intentione id fieret ad Dei gloriam & proximorum ædificationem, narrata simul penitentia) posse quoque detraktionem mortalem committi cum obligatione ad restitutionem famæ (sicut & falsum testimonium dicendo) Petrus à Nauarra ostendit in eodem cap. 4. à numero 351. hac ratione maxime: quod homines ex naturali inclinatione, nominis sui optent odorem bonum posteris relinquere, etiam post mortem. Hinc (vt ex Adriano & Soto habet Ludovicus Molina in eodem tract. disput. 28. num. 2.) peccant grauius historiographi, qui defunctorum peccata omnino occulta scribunt. Minus autem occulta (vt quæ sufficienter probari possent in foro externo) scribentes posse à peccato excusari si id faciant pro bono publico cui priuatum cedit: nempe vt rerum gestarum memoria habeatur, & vt homines cum viderint turpia & indecora, historijs mandari perpetuæ memoriæ, inducantur ad illa vitanda ac fugienda.

QUESTIO V.

Quale peccatum sit diffamare seipsum.

88. IN hacre certum est nullum esse peccatum diffamare seipsum propter causam legitimam, præsertim piam, vt iam in precedentibus attigimus. Certum item est peccatum esse diffamare seipsum sine legitima causa. An autem id sit peccatum mortale, grauis difficultas est. Nam affirmantem partem tenet Caier. 2. 2. quest. 73. art. 3. & in summula verbo *Detractio*: aliqui item alij quorum meminit Petrus à Nauarra. libro 2. de restit. cap. 4. num. 111. Negantem vero amplectuntur plures, quorum idem author meminit, in sequen. numero 112.

vt & Ludouicus Molina De iust. & iure tra. 4. disput. 2. num. 7. Inter quos sunt Nauarrus in Enchir. capit. 18. num. 28. & 46. Sotus lib. 4. De iust. & iure, qu. 2. art. 3. & lib. 5. qu. 10. art. 2. & Couar. lib. 1. var. resol. cap. 2. num. 8. Ratio vero difficultatis inter utrosque est: quod illi dicant famam hominis non esse in ipsius potestate, sicut nec vitam: & ideo perinde esse de se peccatum mortale diffamare seipsum sine iusta causa, ac seipsum occidere. Hi vero contra, dicant famam hominis esse in potestate ipsius, perinde ac sunt ipsius diuitiæ; & proinde illam sicut has prodigendo non peccare de se plusquam venialiter. Pro qua sententia facit quod illa, sicut hæc, sit de genere bonorum vtilium, tanquam pertinentium ad hanc vitam; quæ vt regitur libero hominis arbitrio, sic in eiusdem potestate sunt posita, quæ ad eam pertinent ex D. Thom. 2.2. quest. 64. art. 5. ad 3. Tali ergo sententia supposita (quæ plenius tractata videri potest apud Lud. Molinam in eodem tract. 4. disput. 2.) quæstioni propositæ satisfaciemus aliquot conclusionibus.

88. Prima est. Infamare seipsum etiã sine causa, non esse peccatum ex suo genere mortale. Probatum: quia id nec est contra iustitiam; cum iustitia sit ad alterum, non autem seipsum. Nec contra charitatem erga proximum, quia talis infamatio de se ex suo genere soli infamanti, non alteri nocet. Nec contra charitatem erga seipsum: quia per illam sibi nec in anima nec in corpore, infamatus nocet; sed in bonis tantum externis, sicut cum diuitias prodigit. Et certe, sicut prioris sententia auctores volunt, eadem sic ratio famam in hac re, quæ vitæ, non autem quæ diuitiarum: sicut illicitum est mortem cum inferitur non curare, si id fieri possit facile, & sine alterius præiudicio, sic etiam illicitum erit non vitare famam iacturam, cum quis facile pro se respondere potest: quod dici non debet.

Etiã enim fatendum est, tunc esse opus pro se respondere, & suam innocentiam manifestare cum tempus necessitatis instat, vel scandalum ex taciturnitate imminet, vel damnum notabile sibi vel tertio: tamen cum solum timetur iactura bonæ estimationis apud homines: licet suas virtutes & innocentiam suam contingere: atque iuxta Apost. ad Roman. 12. Non se defendere, & dare locum iræ: exemplo Christi, qui cum malediceretur non maledicebat, & cum patere non comminabatur, primæ Petri 2. ac tanquam agnus coram tendente se obmutuit Isaiæ 53. Exemplo item D. Augustini, & aliorum Sanctorum, qui ex studio humilitatis ad Dei gloriam sua peccata detexerunt, & publice planxerunt.

Ita vt merito probandum sit consilium, quod in quibusdam religionibus, inquit Petrus à Nauarr. in cit. cap. 4. num. 117. vt quemadmodum mundani homines quæ mundi sunt diligunt, sequuntur, & quærunt magnam cum diligentia, honores scilicet, famam, magni nominis existimationem in terra: sic qui procedunt in spiritu, & Christum Dominum sequuntur amant & ardenter exoptant, quæ sunt eis omnino contraria, &c. Cuius consilij rationem bonam tangit Nauarr. in Enchir. cap. 18. num. 61. quod magis quandoque proficit proximis, alacris Religiosorum patientia falsæ infamæ, quam eius contradictio. Nec ideo illi propriam famam negligunt, sed eam Deo offerunt. Quod tamen bene mouet non procedere, quando charitas in Deum vel proximum exigit contrarium: quia sicut quiuis religiosus licite curam de sua fama habere potest, & eam tueri: ita si degit inter personas ad se imitandum paratas, secus faciendo (puta negligendo famam) peccaret grauius: & a fortiori seipsum infamando. Rationes quæ contra eandem conclusionem adferri possunt Lud. Molina De iust. & iure in eodem tract. 4. disput. 37. in initio proponens, soluit in fine, apud quem vide si lubet.

89. Secunda conclusio est. Infamare seipsum, peccatum esse mortale ex circumstantia, in aliquot casibus: pro quorum pleniore noticia qui volet, Molinam in eadem disputat. 37. legere poterit. Primus est cum aliquis perperam, & sine causa, sic de se dicat crimina, vt in eis gloriatur, seseque iactet. In ea enim re duplex grauis iniquitas notatur: & quod eadem crimina illi placeant; & quod sit alijs scandalo, audientibus ipsum perhibere in eo affectu: & spiritualis ruinæ causam aliquam inde captantibus. Secundus casus, quem

habet Nauarr. in cit. numero 61. cum Episcopus aut alius Prælati, vel publica persona ad prouidendum aliorum salutem constituta seipsum infamat, aut se notabiliter infamantibus, non resistit. Id enim est mortale; non quidem de se, vt patet ex præced. conclus. sed ob damnum quod contra charitatem alijs infert: siue in bonis animæ, quia inde scandali, & murmurationis ac cuiusdam notabilis contristationis occasionem accipiunt; siue in bonis temporalibus, quia per talem infamiam reddens se ineptum ad gerendum debite publicum officium, priuat suos temporali subsidio, quod alioqui perciperent, quodque ipsis necessitate pressis ex charitate debetur. Ita Petrus à Nauarr. in eod. cap. 4. num. 123. notat.

Tertius casus est, cum falsum crimen de seipso profert cum iuramento: omne enim periurium peccatum est mortale. Quartus, cuius meminit Nauarr. in Enchir. cap. 18. num. 28. est, cum infamatio sui ipsius vergit in damnium propriæ vel alienæ vitæ: vt cum quis detegit vel sibi imponit peccatum, ob quod sua vel alterius damnatio ad mortem, vel mutilatio membri sequenda est. Id enim prodigalitas est vitæ propriæ vel alienæ, eaque notabilis, & prodigere id cuius dominium non habeas, peccatum est contra iustitiam, genere suo mortale. Quanquam vt notat Petrus à Nauarr. ibidem numero 126. si ob virtutem iustitiæ id faceret, non peccaret; vt si iudice interrogatus nocet; sed in bonis tantum externis, sicut cum diuitias prodigit. Et certe, sicut prioris sententia auctores volunt, eadem sic ratio famam in hac re, quæ vitæ, non autem quæ diuitiarum: sicut illicitum est mortem cum inferitur non curare, si id fieri possit facile, & sine alterius præiudicio, sic etiam illicitum erit non vitare famam iacturam, cum quis facile pro se respondere potest: quod dici non debet.

Quintus casus est, quem ibid. Nauarr. tangit, cum ex infamatione sui ipsius sequitur alterius infamia, vt si religiosus vel monialis crimen suum detegat, ex quo religioni vel monasterio sequatur notabilis infamia. Tunc enim peccat mortaliter contra iustitiam, quia fama ipsius est potius religionis, quam sua: ita vt ei cedere non possit: ipsiusque infamia in religionem redundet. Sicut enim honor qui religioso exhibetur, sæpe defertur ei non tam ob merita ipsius, quam ob habitum, & status, religionisque sanctitatem: ita vice versa crimine ipsius, in dedecus resultat religionis, vt merito dici possit, religionis honorem consistere in manu cuiusque priuati Religiosi: qui propterea debet ita se gerere in vitæ exemplo, ac si totius religionis & communitatis honores ex ipso solo pendeat. Quamuis enim religio non maculetur ob alicuius religiosi hæretici vel simoniaci, vel fornicarij crimen: attamen splendorem quandam & decorem non potest non amittere apud homines, qui talis peccati reuelatione scandalizantur, aut magnam tristitiã afficiuntur, aut adducuntur ad illicita & temeraria iudicia, aut accipiunt occasionem peccandi, existimantes sibi licere illud quod faciunt exemplo Religiosorum hominum. Ita habet Petrus à Nauarr. in sequent. numero 357. & 358. Inde inferens non posse à mortali excusari eos, qui cum Religiosi sunt in flagitio deprehenderunt, illud propalant. Immo vero, teneri ad restitutionem ratione infamæ illatæ religioni, quantumcunque talis Religiosus de sua fama nihil curare cognoscatur.

Sextum casum addit his ex Iosepho Angles Petrus à Nauarr. ibid. num. 128. quando infamia seipsum infamantis, redundat in detrimentum notabile suorum posterorum, quod est contra charitatem eis debitam, graue peccatum, iuxta illud prioris ad Timoth. cap. 5. Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Videri potest Lud. Molina in eadem disp. 37. num. 15. & 17.

90. Tertia conclusio est. Seipsum infamare metu tormentorum non esse de se peccatum. Hæc est authorum quos diximus tenere contra Caietan. quod homo sit suæ famæ dominus. Ex qua doctrina hæc confirmatur: quia sicut potest homo cum iactura suæ pecuniæ eximere se à tormentis: ita etiam poterit cum iactura suæ famæ, quæ similiter est in ipsius potestate. Quanquam si mendacium adsit quo de se confiteatur crimen à se non commissum, peccatum erit

de se veniale. Si contra obijcias ex Caiet. 2. *quest. 73. art. 2.* talem infamationem nocere communitati, cuius ille pars est, sicut infamatio religioni nocet religioni. Respondetur cum Petro à Nauar. lib. 2. *De restit. cap. 4. num. 129.* infamiam nõ ita derivari in alias communitates, ac in religionem: eo quod illa, sicut & tota Ecclesia facile intelliguntur constare mixtim ex bonis & malis, non item religionem, quæ perfectionem proficitur.

Si vero quæras, Num quis metus grauium tormentorum sufficiat ad propositam excusationem à mortali. Idem à Nauar. *alij. citatis, in sequent. numer. 133.* Respondet cum tantum sufficere, qui tunc contingat cum habentur proxima signa voluntatis, quam alter habet grauius torquendi, ad reuelationem extorquendam: vt si iam ligauerit in equulo ostendens se paratum ad inferenda tormenta. Nec enim sufficiunt nudæ minæ factæ ad incutiendum terrorem: cum voluntatis torquendi signa perinde possunt esse facta ac vera.

Quarta conclusio est. Seipsum falso infamantem de peccato pro quo afficiendus est morte, aut membro mutilandum, peccare mortaliter, etiamsi id faciat metu tormentorum. Hanc tangit Nauar. in *Enchir. cap. 19. num. 28.* Et probatur: quia non est vitæ & membrorum suorum dominus, ideoque peccat mortaliter, tanquam dans causam destructioni rei alienæ. Vnde colligere licet cum Petro à Nauar. *num. 134.* eum qui contra se falsum testimonium dicit, tene-ri se retractare in extremo: si non ratione famæ, cuius est dominus, certe ratione vitæ propriæ cuius priuationi per sui infamationem iniuste causam dat, *cooperaturque, perinde ac alius falsus testis*, qui tale testimonium contra ipsam tulisset. Nec inde permittit se occidi (quod pater licet) sed ad occisionem sui moraliter conuenit tanquam concausa, contra Decalogi præceptum Non occides. Verumtamen, vt idem auctor addit, si nihil se ex retractatione profuturum sperat, nihil videtur cur tacere non possit, cum tunc eius tæurnitas dici non possit causa mortis. Eadem docet Molina in *seq. num. 18.* Addens in 19. contra Sotum mortaliter peccare filium, qui crimen ob quod pater ipsius iuste ple-tendus erat morte, sibi imponeret in se transferens mortem quam pater subiturus erat. Ratio est, quia id non est tatum propriam mortem permittere, & pro patre vitam exponere, sed est iniuste cooperari ad propriam mortem, vt pater à iusta & cõmerita morte fraudulenter liberetur: quod cum non liceat, nec excusatio erit à peccato, de quo mentio est in allata propositione.

QVÆSTIO VI.

An sit aliquando licitum priuatè auctoritate infamare proximum.

Cum vt in defensione vitæ, sic etiam in defensione famæ & honoris, licitum sit vim vi repellere, cum moderamine inculpatæ tutelæ: videtur plane admittendum quod docet Sotus in 4. *De iust. & iure, quest. 6. art. 3. ad 4. in fine;* quod quamuis infamatus non possit per modum vindictæ lædere nomen infamatoris: possit tamen vim vi repellendo, prode-re aliquod ipsius crimen, quod necessarium est ad labefactandum ipsius testimonium. Difficultas est autem in tribus potissimum casibus. Primus est, cum quis metu tormentorum compelleretur alium infamare. Secundus, cum infamatur, qui per mendacium bonam famam adeptus est. Tertius, cum quis infamatur referendo iniuriam, quam referenti intulit.

91. Quod primum autem, in ordine ad explicationem propositæ quæstionis, vtendum est distinctione. Certum enim videtur illicitum esse, adeoque peccatum mortale, metu tormentorum de crimine falso infamare alium. Hoc enim est mendacium perniciosum, quo innocens afficitur notabili damno, quod nec ille tenetur subire, nec ego possum ad meum commodum licite vsurpare. Nec obstat quod necessitate urgente ad vitæ meæ conseruationem possum, quantum ad eam opus est, sumere de alienis diuitijs; quoniã diuitiæ generaliter ad humanæ vitæ conseruationem ordinatæ sunt à Deo, & collatæ hominibus: nõ autem fama & gloria, quam constat non esse medium aptum ad talem finem.

Ob eundem autem metum tormentorum infamare alium de crimine vero, etiamsi sub sigillo secreti, non tamèn sacramentali, ipsum sit acceptum: Sotus lib. 5. *De iust. & iure, quest. 10. art. 2. sub finem* licitum esse putat, quantumcumque; crimen sit morte dignum. Ratio est: quia non tenetur quis cum tanto suo dispendio famam alterius & vitam seruare, nisi reuelatio esset contra Regem, aut rempub. aut etiã priuatam personam morte propterea afficiendam.

Adde quod reuelatio eiusmodi non infamet efficaciter, iuxta illud in cap. Si quandoque, 15. *quæst. 6.* Omnis confessio quæ fit ex necessitate fides non est. Confessio ergo in talibus extorqueri non debet, sed potius sponte fieri: pessimum est enim de suspitione, aut extorta confessione quemquam iudicare, &c. Quo argumento Syluest. verbo Detra-ctio *quæst. 3. (cui assentitur Petrus à Nauar. lib. 2. De restit. cap. 4. n. 131.* affirmare audeat, ne quidẽ infamantem aliu falso in tormentis peccare mortaliter, nisi postea extra tormenta, dictu ratificet. Sed id admiserim tantu: quando infamia non fuerit secuta de facto, vt quia audientes fuerint tales personæ, quæ satis intelligerent non esse habendam fidem ijs, quæ vi tormentorum imponuntur alijs. Quod si notabilis infamia secuta sit de facto, quia consequenter erit data confessio causa iniuriæ notabili; culpa inde censetur mortalis, cum obligatione ad restitutionem tam famæ ablata, quam aliorum damnorum secutorum. Videri potest Lud. Molina in *memorata disput. 37. nu. 21 & 22.*

91. Quod attinet ad secundum casum; distinctione quoque vtendum esse cum Soto censet Petrus à Nauar. in cit. cap. 4. *nu. 141.* (qua etiam vtitur Leon. Lessius *De iust. & iure lib. 2. capit. 11. dubit. 10.*) vt si is qui per mendacium bonam famam in repub. adeptus est, sit ipsi reipub. perniciosus; vt si fingat se Theologum, medicum, aut quid simile, detegi debeat; quia offendit rempub. Si vero innox de viuat, nulli-que noceat (vt contingit quibusdam mulierculis quæ prætenu sanctitatis ex eleemosynis viuunt) non sit detegendus. Ratio est: quia si non licet detegere peccatorem occultum, qui falso & merito quidem famam bonam habet: non tamen per fallaciam aut mendacium acquiritam; neque etiam licebit detegere eum qui in repub. bonum nomen sibi fraude comparauit; quia damnu maius huic, quam illi inferretur: siquidem illius vnus tantum peccatum reuelaretur: & huius duo: nempe illud, quo infectus est, abelq; à sanctitate; & hypocritis seu simulato sanctitatis. Iam vero peccati occulti reuelationem, nisi necessaria sit ad præcauendum damnum reipub. aut alicuius teritiæ personæ; an auctu-ritate de causa fiat, etiam mortaliter illicitam esse satis patet ex antedictis *quæst. 2.*

91. Quoad tertium casum, adhuc vtendum est distinctione, cum Petro à Nauar. in *sequent. numero 346.* si quis enim iniuriam sibi ab aliquo illatam refert alteri intentione detrahendi in vindictam; peccat mortaliter, tanquam sibi vsurpans quod Dei est; iuxta illud ad Roman. 12. *Mihi vindictam & ego retribuam.* Si vero eam refert vt consolationem accipiat ab amico, siue vt conqueratur de illo qui iniurius fuit, vt eam ratione narrando causam doloris quo premittitur, idem remittatur; non videtur peccatum mortale: vtitur enim iure suo: estque per accidens, quod vtendo, detegat alterius crimen. Sicut ergo cum quis accusat vel querelam adfert ad Superiorem, non peccat, etiamsi exinde sequatur proximi infamatio, quoniam ei iure suo vtenti non est imputanda, sed ipsi illatori iniuriæ: ita etiam cum apud amici, vel alium, vt sese soletur, vel vt querelam suam, & iustitiam explicet, ac de iniuria sibi illata tractet, non videtur committere peccatum saltem mortale; imo nec veniale, si cum debita moderatione id faciat, ad Dei gloriam, vel ad suam aut aliorum utilitatem.

QVÆSTIO VII.

Quando peccatum sit celare virtutes alterius.

94. Ad hanc respondetur tribus propositionibus cum Petro à Nauar. *De restit. lib. 2. cap. 4. num. 343.* & duobus sequentibus.

Prima est, Nullum esse peccatum virtutes alterius celare, quando nulla vrget necessitas detegendi illas. Neque enim

sive ex iustitia, sive ex charitate tenemur omnes homines iustos, & perfectos semper commendare. Imo potest esse in ea re vitium ob excessum, quo aliqui vel omnia laudant, vel laudando ita efferunt, vt vani laudatoris vitium incurrant; vel oppositum etiam vituperationis vitium admittunt: cum laudem alicui tribuere; quæ ei non competat, non sit aliud quam irridere, & bonis verbis re ipsa vituperare.

Secunda est, Peccatum esse mortale cum obligatione ad restitutionem, immodice aliquem laudare, vt famam alterius extenuet. Hanc ex Adriano habet Nauar. in Enchir. cap. 18. numer. 44. in fine. Ratioq; illius est, quia vt ante quæst. 1. meminimus, is est vnus ex modis quibus committitur detraçtio: quæ ex suo genere peccatum est mortale, per tradita in quæstio. 2. Exemplum est: si dicatur prædecessor talis officarij iuste exquebatur suum officium, nullum opprimebat ex qua laudatione, excitatur de successore opinio, quod iniquè se gerat, aliquos opprimat.

Tertia propositio est, Tacere alicuius laudem in articulo necessitatis, seu cum ex taciturnitate notabile capiet detrimentum, peccatum esse mortale. Hæc est Nauarri in præced. numer. 37. Et probatur: quia lege charitatis cum necessarium est vitandum notabile detrimentum proximi, perinde tenemur virtutem ipsius non celare, sed detegere; ac tenemur crimen ipsius non detegere, sed celare: contraque faciendum, tam in illo, quam in hoc committitur peccatum detractionis, inducens, vt notat Petr. à Nauarr. in eodem cap. 4. numer. 345. obligationem ad restitutionem; quoad eos qui tenebantur ex officio virtutem detegere: vt testis in iudicium vocatus, vel Prælati ex officio suo; non item quoad cæteros, à quibus informatio vel consilium de alicuius vita accipitur, & tacent ipsius virtutes. Quamuis enim ipsi quoque mortaliter contra charitatem peccent, non tamen contra iustitiam.

QVÆSTIO VIII.

Quando peccatum sit audire detrahentes de alio.

AD istam (de qua post D. Thom. 2. 2. quæst. 73. art. 4. ipsius interpretet, & adhuc Caiet. in summa verbo Detraçtio, Sotus lib. 5. De iustitia & iure, quæstio. 10. art. 4. Syluest. verbo Detraçtio q. 2. & alij quorum meminit Petr. à Nauarr. ibid. n. 334.) respondetur tribus propositionibus, quas etiam habent De iustitia & iure Lud. Molina, tract. 4. disput. 34. & Leon. Lessius lib. 2. cap. 11. dubit. 4.

Prima est: Peccare mortaliter eum, qui suam audientiam concusat alterius detractionem, iuuando, incitando, vel interrogando, laudando, vel approbando, vel si eius auditio causa sit auditionis aliorum, vel denique si interius complectatur sibi in tali auditione. Ratio est, quia cooperatur alterius detractioni, eidemq; consentit, & de malo proximi gaudet: sicq; non minus peccat quam detrahens, iuxta illud quod loco cit. D. Thomas ex Bernardo habet. Detrahente aut detrahentem audire quid horum damabilius sit, non facile dixerim.

Secunda propositio est: Non esse peccatum, detrahenti non resistere ob bonum finem: nempe ex necessitate vel pietate; quia scilicet maior Dei gloria vel reipub. bonum exigit; vt talia peccata cognoscantur: vel ex iusto timore; aut quia non expectatur fructus ex resistentia & reprehensione, sed potius timetur quod detrahens feret ex ea deterior. Ratio huius est: quod audire alterius actus, sit res ex se indifferens; quæ bona est quando exercetur cum omnibus debitis circumstantijs, vt censetur exerceri in proposito casu.

Tertia propositio est: Eum peccare solummodo venialiter, qui audit detrahentem quem posset impedire, sed ex negligentia non impedit: sine vilo affectu malo aut cooperatione ad malum: aut etiam qui malo ex detractione secuto non obuiat, veritatem aperiendo si falsum sit id de quo infamatus est proximus. Ratio est: quia id quod in eo damnable censetur, tantum est leuitas animi in audiendo, vel negligentia in impediendo, vel alia si milis causa: si excipias tres casus in quibus (vt Petrus à Nauarr. lib. 2. De restit. cap.

4. num. 337. & 338. habet ex supra citatis auctoribus) mortaliter peccatur, ideoque in eis allata propositio locum non habere censetur.

Primus est: quando quis ex officio tenetur detrahentem corrigere, & ex negligentia omittit obuiare tali detractioni: peccat enim contra iustitiam & restituere tenetur tanquam concausa. Qua de re pluribus Molina in citata disput. 34. numero 4. & 5. Secundus casus est: quando quis ex humano timore omittit obuiare detractioni, si quidem talis timor peccatum mortale sit, vt notant locis cit. Syluest. & Caietan. quod quando contingit explicuimus supra libr. 17. nu. 223. Tertius est: quando contingit articulus necessitatis; vt censetur, cum ex tali detractione subsequeretur aliquod notabile malum; vel infamia, vel reifamiliaris, vel vulneris. In quo tamen casu, quia peccatum solum est contra charitatem, obligatio ad restitutionem non incurritur: & per consequens, nec excommunicatio si in detrahentem ea feratur, vt addit idem à Nauarr. num. 339. Et ratio est: quia excommunicatio non fertur vt peccatum præteritum puniatur, sed vt dampnum ex eo sequens tollatur.

De quo casu Molina num. 6. consequenter agens, ad illam conditionem de notabili damno, duas alias addit. Vna est, vt spes sit verosimilis vitandi nostra oppositione, tale dampnum; quia si nullus ex ea speretur fructus, laudabile est ab ea abstinere: & maxime cum crederetur detrahentem ex ipsa oppositione accendendum esse iram, vel odio: aut alia mala maiora secutura esse: vt potest facile contingere cum detrahens est persona illustri; & opponens se ei, est seruus vel alia persona abiecta. Altera conditio est, vt quis sine suo damno & molestia graui, possit pro qualitate damni ex detractione prouenturi, seipsum opponere: potius enim sibi quàm alteri consulere in pari aut pene pari periculo, non est à ratione alienum. Istiusmodi facilitatis exemplum est, si impediri possit detraçtio, ostendendo, se molestè ferre talem narrationem; vel aliquàm facietiam opponendo se ei, vel aliter diuertendo sermonem ad alia, vel inde discedendo: nisi detrahens appareat inde accepturus occasionem grauius peccandi, vt blasphemandi, exardescendi odio, &c.

QVÆSTIO VLTIMA.

Quando sit peccatum inquirere de alterius defectu.

AD hanc ex Nauarr. in Enchir. cap. 23. num. 26. respondetur: Non esse peccatum inquirere de alterius defectu, siue natura siue morum, si id fiat bono fine, & debito modo: nempe ad recte prouidendum bono siue communi, siue priuato in electionibus, aut matrimonijs; alijsq; id genus, in eundis; informatione accepta ab ijs qui obesse non possunt: aut certe perlectionem aliquarum scripturarum ex quibus potest de veritate constare. Esse vero peccatum mortale, si fiat animo notabiliter nocendi, aut alio fine mortaliter malo, aut cum graui periculo notabilis damni, vel cum scandalo, aut cum affectu delectandi se de malo proximi. Sin id fiat tantum ex leuitate & curiositate, nisi alia ad sit mala circumstantia non videtur esse mortale: sicut nec est reuelare alterius defectum vni personæ quæ obesse non potest, prout tradidimus in quæst. 7.

Superest notandum, detractionem præter reatum æterni supplicij, incurrere penam restitutionis, prout explicatum est suo loco in libro decimo, cap. 23. Deinde vt testis esse nõ possit si ex consuetudine detrahat, ex capit. Detraçtores, 3. quæst. 4. & ex cap. Nullus, eadem causa, quæst. 5. Denique vt qui spargit libellos famosis debeat excommunicari, & cum ipso alij qui inueniant eosdem libellos, nec eos lacerant, vt habetur 5. quæst. 1. 2. & 3. imo & flagellari ex eod. cap. 1. Adeoque iure ciuili debeat plecti capite, vt in citato cap. 3. habet Gratianus ex lib. 9. Codicis tit. De libellis famosis. Late de pœnis eius generis, atque actione iniuriarum differentem qui volet videre potest Ludouicum Molinam De iust.

& iure: in citato tractat. 4. disputat. 38. & 39.

**

*